

OZNÁMENÍ

v pátek 16. BŘEZNA 2018
zahájení ve 12:00, místnost č. 106

proběhne obhajoba disertační práce

MgA. Kamily Zlatuškové

Reality TV v ČT: Dramaturgická rozbuška, nebo veřejnoprávní pilíř?

- Předseda komise:** doc. MgA. Marek Hlavica, Ph.D.
- Členové komise:** prof. Mgr. Jan Gogola
prof. MgA. Helena Třeštíková (FAMU)
doc. PhDr. Alena Blažejovská
Mgr. Jakub Korda, Ph.D. (Univerzita Palackého v Olomouci)
PhDr. Milan Kruml (Česká televize)
- Oponenti:** prof. MgA. Helena Třeštíková
PhDr. Milan Kruml
- Školitel:** prof. Mgr. Jan Gogola

Janáčkova akademie múzických umění v Brně

Divadelní fakulta

Reality TV v ČT:

Dramaturgická rozbuška, nebo veřejnoprávní pilíř?

teze disertační práce

MgA. Kamila Zlatušková

Školitel: prof. Jan Gogola

Brno 2017

Úvod.....	5
Všudypřítomná televize, chybějící literatura.....	10
Dramaturgie jako neviditelná ruka televize a filmu.....	18
Fanouškovské a dezinformační weby jako zpětná vazba?.....	23
Koncept dramaturgických priorit.....	29
Skrytá perspektiva reality TV.....	37
Experimenty i rodinné dokumentární ságy.....	44
“Opravdová” televize.....	47
Hranice smyslu a nesmyslu.....	54
Kodex jako kotva na suchu, koncept jako zášlita v bouři.....	59
ČT včera, dnes a zítra.....	65
Komerční televize veřejné služby.....	69
Případová studie č. 1: Třída 8.A.....	77
Případová studie č. 2: Zlatá mládež.....	82
Závěr.....	94
Literatura.....	97
Summary.....	101
Přílohy.....	102

Reality TV nabízí unikátní možnost vyjadřovat se k veřejnému dění a společenským problémům páději a aktuálněji než v klasické hrané tvorbě.¹

Vzniklá sociální rezonance je následně to, co činí kreativní práci v médiu veřejné služby smysluplnou.

Disertační práce je pokusem vzešlým z vlastní několikaleté televizní i akademické činnosti. Je to snaha částečně obhájit žánr s nevalnou pověstí a definovat smysl dramaturgické a producentské práce na reality formátech v televizi veřejné služby. Fenomén reality TV budu posuzovat z hlediska historického vývoje, přístupu současných uznávaných teoretiků, ale také z perspektivy kolegů z televize.

Součástí práce jsou dva praktické případy z mého producentského portfolia: Třída 8.A (8x45') z roku 2014 a Zlatá mládež (5x45')² z roku 2015, na nichž svoje teoretická východiska demonstruji.

---

¹ Výtjimku představuje např. nízkorozpočtový seriál internetové televize Stream.cz Kancelář Blaník (2015-?), viz: <https://www.stream.cz/porady/blanik> (cit. 17. 10. 2017).

² Série Třída 8.A je přiložena na 4 DVD, série Zlatá mládež je přístupná z archivu České televize: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10718483769-zlata-mladez/>.

Počady z žánru reality TV reprezentují širokou škálu formátů od živých přenosů po záznamy a dokumentární sestřihy: zejména kontejnerové reality show, různé soutěží, kvízové a talentové show, ale také docu-reality (show) a docu-soap.³

“Jako reality TV jsou zpravidla označovány pořady, které:

vykazují minimum scénáristické přípravy,

zapojují sociální aktéry,

z hlediska televizního stylu (zvukových a obrazových prvků) navazují na tradici dokumentu,

akcentují zábavné či dramatické funkce pořadu.”⁴

Většina těchto formátů je v povědomí českých diváků spojována s komerčními vysíláči, bulvární, nízkou kulturou, založenou na povrchní zábavě bez etických hranic, zato s širokým, věrným a mladším publikem. Toto publikum je atraktivní pro inzerenty. Peníze z reklamy jsou pro komerční televize nezastupitelným zdrojem příjmů.

V televizi veřejné služby se naopak dramaturgická či producentská zodpovědnost z principu nesmí vázat výhradně na sledovanost pořadu, protože to je přímá cesta ke snižování výpovědní hodnoty pořadu, jeho úrovně i kvality.

V čem tedy lze hledat průsečík, když mluvíme o úspěšných, významných či důležitých televizních formátech 21. století?

Žánr reality TV je v televizi veřejné služby v ožehavé roli. Kde jinde, než v televizi financované z veřejných zdrojů, by mělo platit, že význam pořadů nemusí spočívat jen

---

³ více k formátům tamtéž

⁴ KORDA, Jakub. Úvod do studia televize 2. Faktuální televize a její žánry [skripta]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Dostupné z: <https://www.filmadivadlo.cz/coergahdfgf/uploads/2015/01/Korda-Uvod-do-studia-televize-2.pdf> (cit. 17. 10. 2017)

v kýčovitě formě, jednoduše zpracované informaci či atraktivních respondentech, ale také ve smyslu a sdělení vycházejícího z dokumentární podstaty převyšující rámec standardní odpočinkové zábavy? Jak lze z pozice veřejného vysílatele provokovat publikum, které by bylo za jiných okolností nedosažitelné?

Vymahatelnost dramaturgie hledající v reality formátech v první řadě smysl a veřejný zájem je samozřejmě nulová. Zákon veřejnou službu ve vztahu k jednotlivým žánrům nepojmenovává a bylo by absurdní, aby takovou dramaturgickou zodpovědnost definovali zákonodárci. Je to otázka vnitřních principů a mechanismů. Je žádoucí následovat inspirativní příklady z televizní historie, aktivně vyhledávat výjimečné osobnosti a vzdělávat talenty, a to nejen na půdě filmových a televizních kateder a fakult. Je nutné budovat v televizi kreativní prostředí a definovat producentské zázemí jako autonomní oblast. Autonomní minimálně do té míry, aby existovala možnost dlouhodobě formulovat vlastní náměty, témata i otázky. A nezužovat tím pádem činnost kompetentních televizních dramaturgů jen na konzultanty námětu, obsazení, scénáře a střihu. Takový člověk by měl mít roli tzv. showrunnera, tedy autora či spoluautora námětu a druhého režiséra, hybatele děje zásadním způsobem zodpovědného za vývoj a výrobu, ale také za výběr námětu.

V práci se zabývám vývojem žánru a nahlížím na reality TV jako na zatracovaný a třaskavý fenomén s nevyužitým potenciálem. Na základě náčrtu metody a za pomoci příkladů přibližuji důležité opěrné body v procesu přemýšlení o žánru, konkrétním námětu a výrobě, ale i o tzv. sociální rezonanci, resp. zpětné vazbě, podstatném dramaturgickém a tvůrčím elementu při práci s žánrem reality TV ve veřejnoprávní televizi.

Teze této práce jsou následující:

1. Koncepční dramaturgie kvalitních reality formátů by měla být formována dramaturgickými prioritami, které v první řadě zohledňují formátové ambice (možnosti), přesah a společenský kontext.
2. V (pre)historii vývoje žánru reality TV lze takové sledovat dramaturgické priority sledovat, definovat i jejich proměny a lze také určit tzv. formáty s potenciálem společenské rezonance.
3. České televizi bez progresivnější definice dramaturgické koncepce (či bez definice tzv. dramaturgických prioritních principů) pro vývoj i nákup původních reality formátů chybí prostor pro oslovení mladšího publika.

Má-li být reality TV žánr akceptovatelnou součástí veřejné služby pro široké publikum, je z dramaturgického hlediska nutné vytvořit silný programový a vývojový koncept kombinující zásadní zahraniční akvizice s původní tvorbou.

Mladí diváci (15+), kteří aktivně a houfně vyhledávají nové reality formáty na obrazovce ČT, jsou na základě dostupných dat ze sledovanosti Zlaté mládeže spíše výjimečným úkazem. Zůstává ale otázkou, zda a jakým způsobem lze v České televizi vytvořit program, který naplňuje podstatu veřejné služby a zároveň je dostatečně atraktivní pro i lidi, kteří už nejsou zvyklí sledovat jakýkoliv veřejnoprávní obsah. Vzhledem ke společenskému vývoji posledních let, expanzi sociálních sítí, silím atakům na podstatu veřejnoprávní služby a obrovskému množství dezinformací a hoaxů se domnívám se, že již včera bylo pozdě se tímto tématem zabývat.⁵

---

⁵ Je-li překážkou forma distribuce, existuje radikální cesta, po které už před pár lety úspěšně vydala např. citovaná norská veřejnoprávní televize NRK, když vypustila televizní obsah na Youtube kanál. Mimo jiné jsou tak její pořady dostupné bez omezení po celém světě.

Koncepční dramaturgie se v žánru reality formátů v České televizi v současné době neuplatňuje, nabídka většiny pořadů mimo zpravodajství prioritně nevychází z potřeby klást či otvírat znepokojující společenské otázky. Z hlediska reality formátů v ČT se navíc nelze odkazovat na žádné výrazné či dokonalé příklady a je potřeba stále srovnávat přístup k výběru, vývoji a výrobě s progresivnějšími televizními institucemi, a to zejména ve Skandinávii a Velké Británii.

Ideálně tedy zároveň nepřestávat zpochybňovat především vlastní tvůrčí ambice, ale také budovat důvěru ve vlastní rozhodnutí a usilovat o diváckou i praktickou zkušenost s televizemi, které z hlediska vývoje reality formátů nabízejí více volnosti, fantazie, odvahy ale i zkušeností.

Práce přináší pokus o formulaci tzv. dramaturgických priorit s důrazem na fázi vývoje, kdy by se dramaturgie měla sama sebe ptát, jakou má námět ambici, zda pořad může vnímavějšímu publiku nabídnout i jiné, nové a překvapivé obsahové horizonty. Reflexe aktuálních společenských témat prostřednictvím reality formátů zvyšuje pravděpodobnost, že lze k debatě či pouhém uvažování o problému motivovat i ty diváky, kteří intelektuální stimulaci, např. v podobě nahlížení jedné problematiky z více stran, nevyhledávají. Je to forma sociální rezonance, o kterou by měl dramaturg televize veřejné služby usilovat v první řadě.

A možnost, jak z žánru reality TV vytvořit skutečný pilíř české televize veřejné služby.

Použitá literatura

- ANDREJEVIC, Mark. *Reality TV: The Work of Being Watched*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2004
- BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2004
- BERNARD, Curran, Sheila: *Documentary Storytelling*. Burlington: Focal Press, 2007
- BOURDIEU, Pierre. *O televizi*. Brno: Doplněk, 2002
- BRUZZI, Stella. *New Documentary: A Critical Introduction*. London: Routledge, 2000
- BYSTRĚČAN, Ivo. *Ideologie z obrazovky: Analýza ideologie v současných reality TV formátech České televize*. [diplomová práce]. Praha: FAMU, 2014.
- ČESÁLKOVÁ, Lucie. *Nostalgický pokrok v mezích formátu: Česko v éře globální televize*. In: Cinepur 111/2017, str. 72-75
- DEERY, June. *Reality TV*. Cambridge: Polity Press, 2015
- DOUDĚROVÁ, Lucie. *Věřejná služba v ČR. Naplňování úkolu veřejné služby na příkladu České televize* [diplomová práce]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016
- GAUTHIER, Guy. *Dokumentární film, jiná kinematografie*. Praha: NAMU, MFDF Jihlava, 2003
- GEERTZ, Clifford. *Interpretace kultur*. Praha: SLON, 2000
- GODARD, Ellis. *Reel Life: The Social Geometry of Reality Shows* in SMITH, Matthew, J. - WOODS, Andrew, F. (ed.) *Survivor Lessons: Essays on Communication and Reality Television*. NY : MacFarland, 2003, str. 73-96

- GOGOLA ml., Jan. *Smrt dokumentárnímu filmu – Ať žije film – Od díla k dění* [diplomová práce]. Praha: FAMU, 2001
- HAN, Byung-Chul. *Vyhořelá společnost: V digitálním roji*. Praha: Rybka Publishers, 2016, str. 133-206
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2012
- HILL, Anette. *Reality TV: Audiences and Popular Factual Television*. NY: Routledge, 2009
- HLAVICA, Marek. *Dramatická tvorba brněnského studia Československé televize (1961-1991)*, Brno: JAMU, 2012
- HODKINSON, Paul. *Media Culture and Society*. London: Sage Publications, 2017
- JACYNO, Małgorzata. *Kultura individualismu*. Praha: SLON, 2012
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007
- JENKINS, Henry. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. NY: University Press, 2006
- JURDA, Aleš a kol. *Od televise k televizi. 60 let vysílání z Ostravy*. Ostrava: Česká televize, 2011
- KAŇKA, Petr - KOFRÁNKOVÁ, Václava - MAYEROVÁ Ingrid - ŠTOLL Martin.(ed.) *Autor - vize - meze- televize*. Praha, Bratislava: ÚSTR, ČT, VŠMU, 2015
- KAVKA, Misha. *Reality TV*. Edinburgh: University Press, 2012
- KAZÍK, Ondřej: *Dramaturgie a vývoj pořadů v systému tvůrčích producentských skupin České televize* [diplomová práce] Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016

- KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize 2. Faktuální televize a její žánry* [skripta]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Dostupné z: <https://www.filmadivadlo.cz/coergahdfgf/uploads/2015/01/Korda-Uvod-do-studia-televize-2.pdf>
- KOKEŠ, D., Radomír, *Světy na pokračování*. Praha: Akropolis, 2016
- KOKEŠ, D., Radomír. „Značně zavádějící kniha o televizi“. Douglasovy poznámky [online] 2013, cit. 17.10. 2017. Dostupné z: <http://douglaskokes.blogspot.cz/2013/11/knihaotv.html>
- KOPÁČ, Radim - OSVALDOVÁ, Barbora (ed.). *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2016
- KRÁLOVÁ, Lucie. *Rozumět televizi: Produkční kultura České televize v oblasti dokumentárního filmu 1993 - 2017* [disertační práce]. Praha: FAMU, 2017
- KRUMML, Milan. *Aktuální trendy v televizní zábavě* In: FORET, Martin. LAPČÍK, Marek.
- ORSÁG, Petr. *Média dnes – reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008
- KRUMML, Milan. *Reálnější než realita: Když televize obratně mísí skutečnost s fikcí*. In: Cinepur 90/2013, str. 52-55
- KRUMML, Milan: *Televize? Televize!: procházka prvními šesti dekadami televizního vysílání u nás pro začátečníky i pokročilé*, Praha: Česká televize, 2013
- LACEY, Nick. *Narrative and Genre: Key Concepts in Media Studies*, NY: Palgrave Macmillan, 2000
- McLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: Extenze člověka*. Praha: Mladá fronta, 2011
- McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: Jota, 2008
- MACEK, Jakub. *Média v pohybu*. Brno: Masarykova univerzita, 2015
- MIKULÁŠ, Peter. *Reality TV*. Bratislava: Iris, 2011

- MILLER, Toby. *Television Studies: The Basics*. London and New York: Routledge, 2010
- MOTAL, Jan. *From Interactivity to Freakshow: Ethical Aspects of New Television Trends from the Perspective of Democratic Competence*. Czech and Slovak Journal of Humanities, č.1, roč. 2017, str. 44-53
- MOTAL, Jan. „Základní problémy dramaturgie“ In: Jan Motal a kolektiv. *Nové trendy v médiích II: Rozhlas a televize*. Brno: Masarykova univerzita, 2012
- MURRAY, Susan - OUELETTE, Laurie. *Reality TV: Remaking Television Culture*. NY: University Press, 2004
- NICHOLS, Bill: *Blurred Boundaries: Questions of Meaning in Contemporary Culture*. Indianapolis: Indiana University Press, 1994
- NICHOLS, Bill. *Representing Reality*. Indianapolis: Indiana University Press, 1991
- ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*. Praha: NAMU, 2012
- POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti: Veřejná komunikace ve věku zábavy*. Praha: Mladá fronta, 2010
- POZNER, L. Jennifer. *Reality Bites Back: The Troubling Truth about Guilty Pleasure TV*, NY: Seal Press, 2010
- McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2002
- RUSNÁK, Juraj. *Život takmer naživo: Mediální periepetie fenoménu zvaného reality show*. In: Cinepur 90/2013, str. 48-52
- SCRUTON, Roger. *Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře*. Praha: Academia, 2002
- ŠEĎOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007

STRAUSS, Anselm - CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999

SZCZEPANIK, Petr - KOTIŠOVÁ, Johana - MACEK, Jakub - MOTAL, Jan - PJAJČÍKOVÁ, Eva. *Studie vývoje českého hraného kinematografického díla*. Praha: Státní fond kinematografie, 2015. Dostupné z http://fondkinematografie.cz/assets/media/publikace/studie_vyvoj_hrany_final.pdf

ŠTOLL, Martin. *Tři podoby televize* [skripta]. Praha: Literární akademie Josefa Škvoreckého, 2013

TRAMPOTA, Tomáš - VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010

VÍTKOVÁ, Kateřina. *StarDance jako globální televizní formát: Komparativní analýza české a britské verze pořadu s důrazem na efekty glocalizace a kulturní hybridizace* [diplomová práce]. Brno : MU, 2011. Dostupné z https://is.muni.cz/th/180929/fss_m/

Série Třída 8.A je k práci přiložena na 4 DVD, z důvodů omezené licence již není možné pořad dohledat online.

Série Zlatá mládež je přístupná z archivu České televize:
<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10718483769-zlata-mladez/>